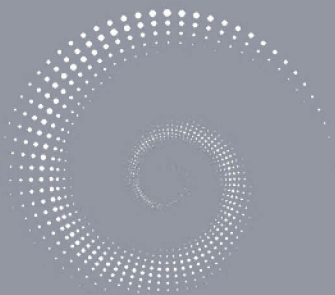

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Ερμηνεία κατ' άρθρο

Άρθρο 59

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

Ηλεκτρονική έκδοση

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΣΠ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ, Ξ. ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ, Γ. ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ιανουάριος 2023

ΣΥΝΤΑΓΜΑ
WATCH.GR

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Καθήκοντα και δικαιώματα των Βουλευτών

Άρθρο 59

1. Οι βουλευτές πριν αναλάβουν τα καθήκοντά τους δίνουν στο Βουλευτήριο και σε δημόσια συνεδρίαση τον ακόλουθο όρκο:

«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδας να είμαι πιστός στην Πατρίδα και το δημοκρατικό πολίτευμα, να υπακούω στο Σύνταγμα και τους νόμους και να εκπληρώνω ευσυνείδητα τα καθήκοντά μου».

2. Αλλόθρησκοι ή ετερόδοξοι βουλευτές δίνουν τον ίδιο όρκο σύμφωνα με τον τύπο της δικής τους θρησκείας ή του δικού τους δόγματος.

3. Βουλευτές που ανακηρύσσονται όταν η Βουλή απουσιάζει δίνουν τον όρκο στο Τμήμα της που λειτουργεί.

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Περιεχόμενο του όρκου	1
II. Έννομες συνέπειες	2
III. Διαδικασία	2
IV. Διαβεβαίωση αντί όρκου	2
V. Ιστορικά στοιχεία	3

I. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΟΡΚΟΥ

Το άρθρο 59 ορίζει την ορκωμοσία των βουλευτών. Περιεχόμενο του όρκου είναι η πίστη στην πατρίδα και το δημοκρατικό πολίτευμα, η υπακοή στο Σύνταγμα και τους νόμους και η ευσυνείδητη εκπλήρωση των βουλευτικών καθηκόντων. Ο όρος πίστη χρησιμοποιείται μόνο ως προς την πατρίδα και το δημοκρατικό πολίτευμα, καθώς η Βουλή ασκεί τη νομοθετική εξουσία και διαθέτει την αρμοδιότητα αναθεώρησης του Συντάγματος (η οποία επίσης έχει «νομοθετικό» χαρακτήρα, συνιστά δηλαδή πρω-

1

τογενή θέσπιση κανόνων δικαίου), οι δε βουλευτές διαθέτουν απόλυτη ελευθερία γνώμης και ψήφου κατά την άσκηση των καθηκόντων τους (60 παρ. 1 Σ.).

II. ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- Κατά τη ρητή διατύπωση του άρθρου 59, η ορκωμοσία τάσσεται ως προϋπόθεση για την ανάληψη και την άσκηση των βουλευτικών καθηκόντων (σε αντίθεση με την κτήση της ιδιότητας του βουλευτή που ανατρέχει στον χρόνο της εκλογής). Για τον λόγο αυτό, ο Κανονισμός της Βουλής ορίζει ότι δεν επιτρέπεται αντίρρηση για τη δόση του όρκου, παρά μόνο προηγούμενη διατύπωση επιφύλαξης (άρθρο 3 παρ. 3 ΚτΒ). Επομένως, σε περίπτωση που δεν δοθεί όρκος, δεν είναι επιτρεπτή η άσκηση των οικείων καθηκόντων, ούτε η λήψη αποζημίωσης, η οποία δίδεται για την άσκηση του λειτουργήματος (63 παρ. 1 Σ.). Ωστόσο, δεν κηρύσσονται έκπτωτοι, καθώς οι λόγοι εκπώσεως ορίζονται στο Σύνταγμα εξαντλητικά. Η στέρηση της δυνατότητας άσκησης βουλευτικών καθηκόντων σε βουλευτή που αρνείται να δώσει όρκο ή διαβεβαίωση πίστης στο πολίτευμα θεωρείται συμβατή με την ΕΣΔΑ¹.

III. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Ο όρκος δίδεται κατά την πρώτη συνεδρίαση της βουλευτικής περιόδου, αμέσως μετά την ανακοίνωση του καταλόγου των βουλευτών που έχουν ανακηρυχθεί (άρθρο 3 παρ. 2 ΚτΒ). Ο όρκος δίδεται σε δημόσια συνεδρίαση στο Βουλευτήριο, ενώπιον της Ολομέλειας, και για την περίπτωση που η Βουλή δεν ευρίσκεται σε σύνοδο (προφανώς σε περιπτώσεις κενώσεως θέσης βουλευτή) ενώπιον του Τμήματος που συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με το άρθρο 71 Σ. κατά τη διάρκεια της διακοπής των εργασιών της Βουλής.

IV. ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΗ ΑΝΤΙ ΟΡΚΟΥ

- Το άρθρο 59, κατά το γράμμα του, γνωρίζει μόνο τον θρησκευτικό όρκο, σύμφωνα με τη θρησκεία ή το δόγμα του βουλευτή. Ωστόσο, η διάταξη ερμηνεύεται συστηματικά, σε αρμονία με την αρχή της θρησκευτικής ελευθερίας και της θρησκευτικής ισότητας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 13 παρ. 1 Σ. και καταλαμβάνει και τα πολιτικά δικαιώματα, ώστε να είναι εξίσου επιτρεπτή η παροχή επίσημης και πανηγυρικής διαβεβαίωσης με επίκληση (αντί του θείου) της τιμής και της συνείδησης του βουλευτή. Αντίθετη εκδοχή εξάλλου θα έθιγε την αποκλειστική ρύθμιση των προσόντων εκλογιμότητας βουλευτή

¹ *McGuinness κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αρ. 39511/98, απόφαση της 8ης Ιουνίου 1999 – η δήλωση πίστης στη Βασίλισσα αποτελεί εύλογο όρο άσκησης της ιδιότητας του βουλευτή σε συνταγματική μοναρχία και όχι υποχρέωση απαρνήσεως των ρεπουμπλικανικών πεποιθήσεων του αιτούντος.

και μάλιστα κατά τρόπο που θα παραβίαζε την πολιτική ισότητα, ουσιώδες γνώρισμα της δημοκρατικής αρχής, και την αρχή της καθολικότητας, ουσιώδες γνώρισμα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.

Ο λόγος επιλογής της διαβεβαίωσης είναι αδιάφορος και δεν επιτρέπεται να αναζητηθεί από τη Βουλή, καθώς ανάγεται στο *forum internum*. Περαιτέρω, η αναζητήσή του θα οδηγούσε στην αποκάλυψη θρησκευτικών πεποιθήσεων όσων δεν επιθυμούν να δώσουν θρησκευτικό όρκο. Αυτονοήτως, το περιεχόμενο όρκου και διαβεβαίωσης είναι ταυτόσημο.

Αυτή η λύση ακολουθείται στην κοινοβουλευτική πρακτική από το 2015 (ΙΣΤ΄ περίοδος) με τη συναίνεση της Ολομέλειας. Κατά την πρώτη εφαρμογή, είχε υποβληθεί σχετικό αίτημα-δήλωση του Πρωθυπουργού και προέδρου της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ και του γενικού γραμματέα της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΚΚΕ και είχε εκδοθεί ομόφωνη γνωμοδότηση του Επιστημονικού Συμβουλίου της Βουλής, κατόπιν σχετικού ερωτήματος του προσωρινού Προέδρου (Α΄ Αντιπροέδρου της Βουλής) Ι. Τραγάκη². Είχε προηγηθεί η παροχή διαβεβαίωσης κατά την ορκωμοσία του Πρωθυπουργού και μελών της Κυβερνήσεως, η οποία προβλεπόταν ρητώς στα άρθρα 9 και 14 του ν. 1558/1985 (και πλέον στο άρθρο 10 παρ. 4 του ν. 4622/2019).

Η δυνατότητα διαβεβαίωσης επιβάλλεται και προς τον σκοπό συμβατότητας με την ΕΣΔΑ. Όπως έχει κριθεί από το ΕΔΔΑ, η υποχρέωση δόσεως όρκου με επίκληση των Ιερών Ευαγγελίων για την κατάληψη θέσης βουλευτή αντίκειται στο άρθρο 9 της ΕΣΔΑ³. Η διαβεβαίωση (*affirmation*), ως ισόκυρη με τον όρκο, υιοθετείται ήδη σε αμερικανικά συνταγματικά κείμενα μετά την επανάσταση. Έτσι, το Σύνταγμα του Delaware της 10ης Σεπτεμβρίου 1776 ορίζει ότι τα μέλη έκαστου Σώματος δηλώνουν με όρκο ή διαβεβαίωση πίστη στην Πολιτεία, το Σύνταγμα και τους νόμους της, ενώ αντίστοιχα ορίζονται στον όρκο του Προέδρου και τον όρκο των αξιωματούχων, περιλαμβανομένων αντιπροσώπων και γερουσιαστών, στο Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών του 1787⁴.

V. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στη χώρα μας, σε όλα τα Ελληνικά Συντάγματα ορίζεται ότι ο βουλευτικός όρκος δίδεται στο όνομα της αγίας και ομοουσίου και αδιαιρέτου Τριάδος (στο άγιο όνομα της

² Βλ. αναλυτικά τα Πρακτικά της Α΄ Συνεδριάσεως της 5ης Φεβρουαρίου 2015, σελ. 8-16

³ *Buscarini κλπ. κατά Αγίου Μαρίνου*, αρ. 24645/94, απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 1999 [GC], με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να υπενθυμίζει ότι η θρησκευτική ελευθερία αποτελεί ένα από τα θεμέλια της δημοκρατικής κοινωνίας. Βλ. συναφώς Γ. Κτιστάκης, Σχόλιο στην απόφαση *Buscarini* και λοιποί του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, NoB 47 (1999), σ. 1493-1497.

⁴ Art. II s. 1 [8] και art VI s. [3] αντίστοιχα

Τρισυποστάτου Θεότητος, αλλά και στη γλυκύτατη Πατρίδα, κατά το Προσωρινό Πολίτευμα του 1823), ενώ από το Σύνταγμα του 1864 και εφεξής ρυθμίζεται η δυνατότητα ορκοδοσίας των αλλοθρήσκων κατά τον τύπο της θρησκείας τους. Σημειωτέον ότι στο Πολιτικό Σύνταγμα (του 1827) ο όρκος δίδεται στο όνομα του Υψίστου.